

AUSTRALIJA I MORE PRIČA

Korice najobimnije studije o žanru kratke priče u Australiji, *Australijska kratka proza: jedna istorija* autora Brusa Beneta (*Australian Short Fiction: A History*, 2002), krasi slika talaša koji se penušaju oko hridi (Džulijan Ešton, 1901). Profesor Benet se, zapravo, odlično poslužio mogućnostima vizualizacije „okeana priča“ – metafore koju je autorka Kristina Sted upotrebila 1968. godine. Sasvim prikladna metafora ako se ima na umu da Australiju sa svih strana zapljuskuju vode okeana. No, australijska pripovetka, ipak, nije čedo morske pene već majke zemlje, nije se rodila na vodama okeana već u unutrašnjosti kontinenta, koja se u australijskom varijetetu engleskog jezika naziva *outback* ili *bush*.

Tradicija pripovedanja oduvek je bila jaka u Australiji. Tokom prvih stotinu godina kolonizacije nastala je narodna tradicija satkana od usmenih predanja, priča o istrajnosti i nepokolebljivosti pionira koji su pokoravali zemlju. Pripovedane su komične dogodovštine, ali i tragična dešavanja u nepristupačnoj unutrašnjosti kontinenta, zabavne anegdote, ali i priče o bedi i nesreći. Okupljeni oko logorske vatre, za kafanskim stolom ili u pomoćnim prostorijama stočarskog ili poljoprivrednog gazdinstva muški članovi kolonijalne zajednice rado su slušali pripovedača koji je i sam pripadao njihovom svetu i kazivao priče koje su mogle biti i njihove sopstvene. Surovo podneblje i nepregledno prostranstvo, neizostavno okruženje ovih priča, davali su sasvim običnim događajima auru tuge, stvarali svest o prolaznosti i minornosti ljudskog života, i oblikovali tipične likove čija je osnovna odlika stoička borba za opstanak. Unutrašnjost će dugo ostati mnogo češće mesto dešavanja pripovedaka nego li gradovi i naselja na obali. Australijski buš zaveštao je naciji razgranatu supkulturu pripovedača i bogatu galeriju likova.

Iz takve usmene tradicije potekle su prve pisane pripovetke, koje je australijska čitalačka publika prihvatila s podjednakim entuzijazmom. Pripovetka se, štaviše, izdvaja kao omiljeni prozni oblik, kako pisaca tako i čitalaca u Australiji, od kolonijalne do savremene književne scene. Većina australijskih romanopisaca, pesnika, pa i istoričara, pišu i pripovetke, a ugled nekih autora, poput Henrija Losona, jednog od najznačajnijih klasika australijske književnosti, počiva u potpunosti na žanru pripovetke. Mari Bejl, romanopisac, ali i autor brojnih pripovedaka, u uvodu *Fejberove zbirke savremenih australijskih pripovedaka* (*The Faber Book of Contemporary Australian Short Stories*, 1988) kaže da „koju god godinu da izaberemo od četrdesetih godina dvadesetog veka do danas, broj zbirki pripovedaka koje su objavljene u Australiji verovatno će nadmašiti broj pripovedaka britanskih autora objavljenih u Engleskoj“.

Iako sa stranica zbirke australijskih pripovedaka nastalih u kolonijalnom periodu, kako se navodi u prikazu jedne takve antologije (*The Australian Short Story Before Lawson*, 1986) neće iskočiti nijedan Čehov niti Mensfeld, prvi pisci učinili su neophodne korake ka uspostavljanju autentične australijske literarne tradicije. Doprinos književnosti ovog perioda,

kako na polju kratke proze tako i uopšte, ogleda se u tome što se već u prvim književnim pokušajima, ma koliko se oni formalno i stilski oslanjali na uzore engleske književne tradicije, daju primetiti kontradiktornosti, borba i prepreke čije će savladavanje obeležiti potonja književna ostvarenja. Pripovetke koje se bave životom stanovnika ruralne unutrašnjosti, svakodnevno izloženim surovim silama prirode na granici civilizacije, svedoče o vremenu postepenog nastajanja osobenog australijskog društva i evidentnog formiranja ideala i karaktera nove nacije. U pripovetkama koje govore o osuđeničkom sistemu, posebno ističući njegovu brutalnost, nalazi se začetak književnog lika izgnanika ili litalice koji se odlikuje izuzetnom sposobnošću opstanka, dok osećaj izgnanstva i tema potrage za identitetom kao posledice diskontinuiteta, odnosno kulturne dislokacije spadaju o osnovne preokupacije kasnije australijske književnosti. Nasleđe robijaške prošlosti ponekad je transponovano metaforom osećaja krivice za zločin iz mladosti, kao u pripoveci „Premijerova tajna“ (Campbell McKellar, „The Premier’s Secret“), koja govori o uglednom i bogatom čoveku koji skriva mračnu tajnu, ili se javlja u vidu „robijaške mrlje“, kao u pripoveci „Najsrećniji čovek u koloniji“ (E. W. Hornung, „The Luckiest Man in the Colony“), koja opisuje nemogućnost društvenog uspeha potomaka bivših robijaša. Ženski pripovedni glas bio je izuzetno redak (poput Roze Kembel Pred i njenih junakinja) i nije se uklapao u dominantnu tematsku matricu, jer je iz ženskog ugla govorio prevashodno o urbanoj zajednici. Osim neravnomerne rodne zastupljenosti, savremenom čitaocu ovih pripovedaka neće promaći ni njihov neskriveni rasizam. S otkrićem nalazišta zlata 1851. godine počinje veliki priliv imigranata, naročito iz Azije. Rasne tenzije rastu i zbog sve izraženijeg nacionalnog pokreta anglo-keltskog stanovništva za odvajanje od Britanije. Odmah nakon proglašenja Federacije australijskih država 1901. godine donet je niz uredaba u cilju sprovođenja politike „bele Australije“ koja je ostala na snazi sve do 1973. godine. Stoga je sasvim očekivano što se u pripovetkama ovog perioda od Aboridžina zemlja otima, a oni nemilice istrebljuju, kao i to što su Kinezi prikazani kao prljavi, lažljivi prevrtljivci, koje za služeno tuku, pljačkaju, muče i ubijaju, uz autorski blagoslov.

Uporedo sa jačanjem nacionalnog pokreta dešava se i prvi veliki procvat australijske književnosti, posebno kratke proze. Poslednja decenija devetnaestog veka, često nazivana i formativnom decenijom, doba je političke i umetničke fermentacije u Australiji. Posebno značajnu ulogu imao je časopis *Bilten* osnovan u Sidneju 1880. godine, koji je pothranjivao egalitaristička, republikanska i antibritanska osećanja, a na svojoj Crvenoj stranici, što je u stvari bilo nekoliko stranica posvećeno književnosti, podsticao nove stvaraoce, usmeravao njihova interesovanja, postavljao norme stila i obim tematike, i pružao mogućnost objavljivanja njihovih ostvarenja, uglavnom pripovedaka, balada i pesama. Pod okriljem *Biltena* i u okviru žurnalističkih propozicija njegovog prvog urednika, J. F. Arčibalda, devedesetih godina devetnaestog veka australijska pripovetka doživela je procvat u formi kratke skice anegdotskog karaktera, bez suvišnih reči opisa ili dijaloga, s jasno definisanim pripovedačem koji pripada svetu ruralne unutrašnjosti. pisci su se trudili da njihove priče budu prihvaćene kao verodostojni prikazi stvarnog života. Insistiralo se na realističnim, ali saosećajnim, prikazima aspekata života u Australiji, koji su, za razliku od proze kolonijalnog perioda, čiji se zamišljeni čitalac nalazio u Britaniji, bili namenjeni australijskoj publici. Tematsko-žanrovska varijacija kreće se od priča o duhovima (što je

neretko izraz kolektivnog nacionalnog straha od nepoznatog) i detektivskog žanra, preko tragedije deteta izgubljenog u bušu (što može da izraste i u metaforični prikaz nacionalne sudbine), pa do veoma realističnih prikaza zlatne groznice i netrpeljivosti prema Kinezima, i priča o zatvorenici i kaznenom sistemu, o žrtvama britanskog sistema. Ne izostaju ni čisto komične priče, čiji je glavni cilj da zabave prikazujući takmičarski duh, svađe sa susedima, obračune sa hvalisavcima i proste seljake kako nadmudruju gradske kicoše.

Australijski buš i njegovi stanovnici ovim su piscima osnovni izvor inspiracije. Ruralno okruženje u pripovetkama pisaca Biltenske škole postaje sila koja duboko utiče na živote ljudi, ponekad kao njihov saučesnik, pomagač i izvor utehe, ali najčešće kao stalni neprijatelj bez milosti, saveznik hirovite sudbine i izvor samoće i očaja. Piscima *Biltena* buš uglavnom služi kao sredstvo uz čiju pomoć plemenite osobine ljudi dolaze do izražaja. Svrhovitost opisa okruženja ogleđa se u isticanju hrabrosti i izdržljivosti ljudi u neprestanoj borbi sa okolinom, kao i naglašavanju njihove velikodušnosti i odanosti prijatelju. Mnoga iskušenja koje je nepregledno prostranstvo postavljalo pred ljude čiji je život zavisió od ishoda neprekidne borbe s okruženjem doprinela su osobenom formiranju fizičkih, psihičkih, moralnih i društvenih karakteristika stanovništva ruralnog dela Australije. Te karakteristike predstavljaju osnovnu preokupaciju pisaca Biltenske škole, jer su u njima videli snagu koja oblikuje svojstveno australijski način života i mišljenja; u njihovim pripovetkama buš je identifikovan s nacionalnim duhom i pogledom na svet, stvoren je mit o bušu i čoveku iz buša, predstava o tipično australijskom okruženju i čoveku. Stoga iznenađujuće deluje činjenica da je već u to vreme najveći deo australijskog stanovništva živeo u gradovima, a ne u unutrašnjosti, odnosno da se ruralna legenda pojavila u zajednici koja je čak i do 1890. godine bila visoko urbanizovana. Razrešenje ovog paradoksa verovatno treba tražiti kako u težnji nacionalista da pronađu i izraze one kvalitete koji bi bili osobeno australijski, a ne derivativno evropski, tako i u impulsu ka ne isključivo fizičkom, već i imaginativnom osvajanju i posedovanju zemlje, a epitom australijskog prostora je buš, a ne gradovi koji zauzimaju veoma mali deo teritorije ovog kontinenta.

Najznačajniji pisac Biltenske škole jeste Henri Loson, „glas nacije“, „glas buša“, „prorok iz buša“, „apostol drugarstva“. Ovakve kvalifikacije, mahom iz pera Losonovih savremenika, jasno odražavaju piščevu tematsku orijentaciju, odnosno interesovanje za unutrašnjost Australije, koja, međutim, nije doživljena isključivo kao pasivan fizički entitet, već i kao aktivna sila koja određuje obrasce oblikovanja ljudskog karaktera i ljudske zajednice. Realistični opisi surovog, zastrašujuće monotonog i nepreglednog okruženja u funkciji su veličanja osobina ljudi koji u njemu žive. Život u unutrašnjosti prikazan je kao život pun fizičke i mentalne patnje, buš je „tutor ekscentričnih umova“ („The Bush Undertaker“), naspram njega identitet, život i smrt pojedinca postaju beznačajni, a neretko i tragikomični („The Union Buries Its Dead“) i dok muškarci, čije tradicionalno muške osobine, poput sirove snage mišića i izdržljivost, dolaze do izražaja u borbi s okruženjem, nalaze utehu u specifično australijskom kultu drugarstva („Send Round the Hat“, „That There Dog O'Mine“), žene gube ženstvenost i tradicionalne epiteze ženskosti, kao što su nežnost, afinitet ka estetskom ugođaju ili želja za doterivanjem („The Drover's Wife“, „Water Them Geraniums“). Losonove priče, jednostavne i sažete „skice iz života“, kako ih je sam pisac nazvao, ističu tipično australijsko okruženje i ono što autor (kao i njegovi čitaoci) smatra tipično austra-

lijskim i divljenja vrednim osobinama, kao što su nezavisnost, oslanjanje na sopstvene snage, smisao za humor, izdržljivost, podrška nižim klasama, nepoverenje prema strukturama vlasti.

Od velikih imena australijske prozne književnosti koja su u to vreme objavljivala u *Biltenu* treba navesti još i Džozefa Ferfija, Majls Frenklin, Barbaru Bejnton, Stila Rada i Prajsa Varunga. Dok se Ferfi i Frenklinova svrstavaju u australijske klasike prevashodno zbog romanesknih ostvarenja, književna reputacija Stila Rada, poput Losonove, počiva na skicama mukotrpnog rada i nevolja sitnog zemljoradnika ili stočara s velikom porodicom i malo novca ("Starting the Selection"). Priče Prajsa Varunga, međutim, odstupaju od glavnog tematskog toka koji je favorizovala Biltenska škola i bave se kaznenim sistemom kolonijalnih početaka australijske istorije. Jedna od najupečatljivijih opisuje podizanje vešala iz perspektive robijaša koji je osuđen na smrt vešanjem ("Muster – Master Stoneman"). Barbara Bejnton je jedna od retkih spisateljica koja je objavljivala u *Biltenu*, a buš viđen očima žene u njenim pripovetkama, različit od dominantnog muškog gledišta, neizrecivo je sumoran i brutalan, muškarci nisu sposobni za toplotu i osećajnost već su dvolični i bezosećajni, nasilni, seksualno agresivni i bestijalni. Bejntonova veoma smelo pristupa tabu temi odnosa među polovima u to vreme. Protagonistkinje njenih priča su uglavnom žrtve grubosti svojih muževa, dok ženu koja ostaje sama kod kuće, dok je muž, gonič stoke, mesecima odsutan, siluje radnik nadničar ("The Chosen Vessel"). Priča podriiva mušku tradiciju time što ruši stereotip plemenitog radnika nadničara izgrađen u Losonovim pričama, a i direktni je odgovor na „Ženu goniča stoke“.

Realizam, izabrani pripovedni modus pisaca s kraja devetnaestog i početkom dvadesetog veka, zadržava primat kao oblik književnog izraza, te u dva vida, kao društveni realizam i soc-realizam, nastavlja da dominira australijskom kratkom prozom sve do druge polovine dvadesetog veka. Od društvenih realista izdvajaju se Vans Palmer, Alan Maršal i Gavin Kejsi. Život nacije Palmer vezuje za unutrašnjost, te buš i dalje ostaje glavni izvor nacionalne književnosti, no njegov zadatak kao pisaca nije pre svega da predstavi život na zemlji nego da definiše uzajamnu vezu čoveka i zemlje; jača romantičarska ideja o „duhu zemlje“. U pripovetkama (*Separate Lives; Sea of Spinifex*) Palmer stvara sliku snažnog i otpornog muškarca čvrste volje, dominantnog i odlučnog, u intimnoj vezi i sprezi sa zemljom, dok je žensko ispunjenje uvek vezano za odnos s muškarcem.

Posle zlatnog doba australijske pripovetke s kraja devetnaestog veka, ovaj oblik proznog stvaralaštva doživljava svoj drugi procvat četrdesetih i pedesetih godina dvadesetog veka. Međutim, primetno je opadanje vrednosti, jer je pripovetka ograničena na naturalističke opise svakodnevnog života, kratke studije ličnosti ili vežbe društvenog realizma. U njima je evidentan snažan osećaj društvene odgovornosti autora da zabeleži i prezentuje socijalnu realnost, kao i inklinacija ka nacionalnom preispitivanju i dokazivanju identiteta, čiji impuls leži u pretnji nacionalnoj bezbednosti uzrokovanoj Drugim svetskim ratom. Pripovetke Gavina Kejsija (*It is Harder for Girls; Birds of a Feather*) nastaju na temelju neposrednog iskustva i realistični su prikazi nedostatka komunikacije između muškaraca i žena, ekonomske nesigurnosti i usamljenosti iz kojih se često beži u alkoholizam; prožete su humorom i melanholijom. Alan Maršal je nastavljajući Losonove pripovetke jednostavnog, opušteno-razgovornog stila, ali sa daleko više izraženog optimizma.

Pisci soc-realizma uglavnom su bili aktivni članovi Komunističke partije, i među njima se izdvajaju: Ketrin Suzana Pričard, Džin Devani i Džuda Voten. Pričardova (*Kiss on the Lips; The Cooboo*) sledi tradicionalne teme, ali njene su pripovetke i smelo eksperimentalne, prevashodno zbog interesovanja za likove Aboridžina koje proizilazi iz njenog uverenja da vitalnost i krepkost australijskog života izviri iz zemlje, odnosno duboke veze ostvarene između čoveka i sredine onako kako o tome svedoči aboridžinska kultura. Pripovetke Džude Votena (*Alien Son*) beleške su o životu evropskih migranata u Australiji od Prvog svetskog rata pa do sedamdesetih godina dvadesetog veka. Voten se smatra začetnikom iseljeničke proze koja će postati istaknutija poslednjih decenija dvadesetog veka. Kratka proza Džin Devani (*Old Savage and Other Stories*) ispituje zloupotrebu vlasti i političke moći, međutim, slabosti njenih priča, i ujedno slabosti stvaralaštva društvenih i socijalističkih realista, jesu u tome što su likovi podređeni prikazu društva, socijalnih stavova i borbe u društvu koja oblikuju sudbinu čoveka.

Od pisaca čija kratka proza odudara od glavnih tokova realizma izdvajaju se Piter Kauan, Dal Stivens i Hal Porter. Različiti pravci interesovanja ova tri pisca ukazuju na sve veću razgranatost proze modernog perioda, gde je sve teže govoriti o jednoj dominantnoj tendenciji, već se nasuprot tome ističu osobenosti pojedinih stvaralaca. Kauan, autor osam zbirki pripovedaka (*Voices; Mobiles; The Tins and Other Stories*) pod uticajem Hemingvejeve proze, piše o sumornom, monotonom svetu kojeg treba prihvatiti uprkos očaju koji pogled na njega i život u njemu izaziva. Dal Stivens se oslanja na tradiciju basne, bajke i priča sa fantastičnim elementima (*The Tramp and Other Stories; The Gambling Ghost*), dok se u prozi Hala Portera uticaj internacionalnog modernizma ogleda u simbolizmu i upotrebi složene metaforične proze koja služi za istraživanje unutrašnjeg sveta psihe (*The Clairvoyant Goat; The Portable Hal Porter; Fredo Fuss Love Life*). Sva tri pisca eksperimentišu s pripovedačkom tehnikom i traže nove prozne oblike u vreme kada je realizam kao verna predstava života bio čvrsto usađen u književnosti.

Tek polovinom dvadesetog veka pisci počinju da se okreću gradovima, gde je većina njih ionako živela, uključujući i one koji su pisali o životu u unutrašnjosti. No, kao što smo videli, teško je bilo odvojiti se od tona i tema koji su karakterisali pisce nacionalnog perioda. Činjenični empirizam, jednostavnost bez uzleta mašte, kao i stoicizam i pragmatizam, vrline koje su izgradile zemlju, sputavale su razvoj prozne književnosti. Australijski nobelovac, Patrik Vajt, je 1958. godine veoma nepovoljno ocenio nacionalnu književnost, nazvavši je „sumornim, pocrnelim izdankom novinarskog realizma“. Njegove zbirke pripovedaka (*The Burnt Ones; The Cockatoos; Three Uneasy Pieces*) daju alternativne primere. Usredsređujući se na psihološki život likova, Vajt stvara kratku prozu koja nastoji da izrazi prosvetljujuću misao o postojanju i dostizanju iskustva uzvišene egzistencije koja se nalazi izvan i iznad prizemne i svakodnevne realnosti, oličene u samodovoljnom i uljuljkanom životu srednje klase u predgrađima. Ne zadržavajući se na čvrstoj i opipljivoj svakodnevici materijalne egzistencije, Vajtove priče prodiru u unutrašnje slojeve svesti likova, istražuju skrivene implikacije ljudskog govora i ponašanja ili u nestalnom i promenljivom svetu tragaju za postojanjem stalnog i nepromenljivog. U nastojanju da iskaže ono što se teško može artikulirati, ono što i likovi često spoznaju samo kao nagoveštaj, Vajt pribegava misticizmu, simbolizmu, religiji, mitologiji i alegoriji. Ako se tome doda i Vajtova razgranata, sintaksički

složena rečenica, ne iznenađuje što su jedne novine pisale o Vajtu pod naslovom „Najnečistijiviji pisac u Australiji“.

U želji da ponudi svoju alternativu realizmu, generacija pisaca koja stupa na australijsku književnu scenu sedamdesetih godina dvadesetog veka okrenula se ekstremnim formalnim eksperimentima, svesno stvarajući u suprotnosti sa baštinom „učmalog“ realizma. Tada se javljaju i prvi slučajevi avangardne strategije provokativne revizije i preispitivanja klasika. Novi talas ili novi način pisanja potpomognut je i činjenicom da su pisci neretko i sami postajali urednici časopisa i uređivali antologije. Umesto na Losona i buš oni su se ugledali na američke stvaraoce, kao i na lingvističku energiju i inovacije Markesa, Borhesa, a kasnije i Kalvina.

Zajedničko nezadovoljstvo književnom scenom, uslovima stvaranja i objavljivanja okupilo je u sidnejskom predgrađu Balmejn Majkla Vajldinga, Frenka Murhausa, Morisa Lurija, Pitera Kerija, Marija Bejla, Krisa Hemenslija i Kristin Taunend. Ovi pisci, nazvani balmejska grupa ili čak balmejska škola, prvenstveno orijentisani na kratku prozu, svojim potpuno novim stvaralačkim pristupom kao i alternativnim metodama objavljivanja stvorili su modernu australijsku pripovetku. Mnogi represivni činioци uticali su na pojavu novih inicijativa u vezi s načinom i oblikom pisanja i objavljivanja: izrazito nezadovoljstvo mladih zbog učešća Australije u ratu u Vijetnamu i savezništva sa Sjedinjenim Državama, sve raširenija upotreba zabranjenih halucinogenih droga, negodovanje zbog rigorozne političke cenzure, slobodniji stavovi u vezi sa seksualnim eksperimentisanjem i objavljivanjem erotike, kao i nesklad i nedoslednosti u vezi sa onim što je bilo dostupno na televiziji i filmu i onim što je bilo dostupno u štampi – sve je to stvorilo atmosferu neodložne i nužne potrebe za promenom. Reči Frenka Murhausa svedoče o tome kako su pisci novih nazora i novih oblika proze morali tražiti nove načine kojima bi svoju prozu distribuirali čitaocima, jer su izdavači odbijali da objavljuju njihova dela: „Kako sam se udaljavao od humanističke tradicije australijske pripovetke – pune razumevanja prema radničkoj klasi i naklonjene kengurima – književni časopisi su odbijali moje priče.“

Ovi pisci su stoga neretko objavljivali svoje priče u erotskim ili ženskim časopisima, ili ih čitali na književnim večerima. Najznačajniji prodor u javnost napravili su Frenk Murhaus i Majkl Vajlding koji su 1972. godine pokrenuli *Tabloid Story*, koji nije bio zaseban časopis već je nasumično objavljivao kao „privesak“ ili „parazit“, odnosno dodatak nekom visokotiražnom časopisu „domaćinu“. To se pokazalo kao veoma uspešan metod kojim su pisci balmejske grupe izašli iz anonimnosti, a „nova književnost“ prokročila put do šire čitalačke javnosti. U pobuni protiv tradicije, prihvaćenih i ustaljenih oblika pisanja i mišljenja, društvenih i literarnih konvencija, stvaraoci nove književnosti okrenuli su se nadrealizmu, slikali svet mašte, košmara i naučne fantastike, kako bi izbegli ograničenja formalnog realizma. Književni ikonoklazam sedamdesetih godina pokazatelj je posebne vrste zrelosti australijskog društva koja se ogleda u sposobnosti samoismevanja i spremnosti da se preispitaju neki od najdublje ukorenjenih društvenih mitova – dominacija muške fizičke snage koja je u pionirskim danima osvajala zemlju, a u današnjici je sublimirana u sportu; značaj predgrađa; ozbiljnost shvatanja religije; mit o australijskom anti-autoritarizmu. Glasovi moderne australijske pripovetke su izrazito individualni, ali mogu se podvesti pod zajednički imenitelj izvrtanja starih vrednosti religije, društvenih i spisateljskih normi. Ponekad tematizovana i u samoj

priповeci, fragmentizovana i razlomljena naracija Murhausa i Vajldinga izražava jedan potpuno novi način urbanog života u suprotnosti s ukalupljenim vrednostima srednje klase. Stvaralaštvo Frenka Murhausa evidentira i dokumentuje alternativno društvo i život u predgrađu, nudi nov pogled na prirodu seksualnosti, satirizuje političke igre i protokole i ismeva intelektualce koji podilaze konvencijama (*The Americans, Baby; The Everlasting Secret Family*). Murhaus je i autor komične revizionističke verzije Losonove priče „Žena goniča stoke“, koja parodira tri elementa australijske legende – idealizovani lik goniča stoke, blagodeti drugarstva i pionirsku neustrašivost žena u unutrašnjosti. Eksperimentišući s formom i sadržinom dela i načinom njihove prezentacije, Majkl Vajlding stvara samoreferencijalni nestvarni svet uobrazilje i više je zainteresovan za sam proces i razloge fikcionalizovanja nego za objekt fikcionalizovanja (*The Sybarites; The Man of Slow Feeling*). Mešavinom naučne fantastike, metafikcije i magijskog realizma, u svojim pripovetkama dvostruki dobitnik nagrade Buker, Piter Keri, stvara alternativne svetove, izobličava stvarnost da bi postala jasnija i da bi dao svoj komentar na stvarnost, koja se najčešće odnosi na američki imperijalizam i kulturu (gde je zanimljiv paralelizam njegove pripovetke „American Dreams“ s Murhausovom „The Americans, Baby“), kapitalizam, moć i vlast, i rodne odnose (*The Fat Man in History; War Crimes*). Priče Marija Bejla, takođe zainteresovanog za eksperimentalno i nadrealno, su refleksivne, pune književnih i umetničkih referenci, šaljive, parodične i (post)modernistički samosvesne (*The Drover's Wife and Other Stories; Camouflage: Stories*). Poput Murhausa, u svojoj verziji „Žene goniča stoke“, Bejl daje ironičnu interpretaciju tradicionalnih ideja o australijskom bušu i njegovim stanovnicima.

Generacija pisaca koja se pojavila sedamdesetih godina dvadesetog veka i dalje je aktivna na australijskoj književnoj sceni, ali uz njih treba pomenuti i sledeće pripovedače savremenog izraza, kao što su Helen Garner (*Postcards from Surfers; My Hard Heart: Selected Fictions*), Viki Vidikas (*Wrappings*), Glenda Adams (*Lies and Stories; The Hottest Night of the Century*), Džin Bedford (*Country Girl Again; Colouring In*), Dejvid Bruks (*Sheep and the Diva; Black Sheep*) i Tim Vinton (*Blood and Water; The Turning*). Helen Garner se izdvaja u okviru ženskog pisma kao glavna predstavница porodičnog realizma, centralne preokupacije savremenog ženskog stvaralaštva. Garnerova se prvenstveno fokusira na oblike porodičnih odnosa i savladavanje složenih prepreka koje stvara rascep između ženskih htenja i potreba s jedne strane, i zahteva koji im se postavljaju u ljubavi, seksualnim odnosima, majčinstvu i domaćinstvu, s druge strane. Fantastične priče Viki Vidikas su politizovani komentar na podređeni položaj žena u društvu i književnosti. Radikalno po pitanju forme i narativne tehnike, žensko pismo u Australiji traži načine da ispriča žensku priču. Tim Vinton pripada novoj prozi kraja dvadesetog i početka dvadeset i prvog veka koju stvaraju uglavnom mladi pisci i čije su teme seks, droga i život na marginama društva, a neretko i generacijski sukob s autoritetom.

Tematska i stilaska raznolikost otežavaju bilo kakve generalizacije o australijskoj pripoveci na početku dvadeset i prvog veka. Kratka prozna forma i dalje služi kao sredstvo društvene kritike, čak i kada je prožeta humorom. Najbolji pisci nisu sputani stegama književne mode, a njihova spremnost na eksperimente obećava vitalnost ove književne vrste. Mnogobrojni pisci su emigrirali u inostranstvo ili su svoje teme preselili tamo, što ih dodatno usložnjava. S druge strane, mnogi drugi su stigli iz Evrope i sa sobom doneli dobre priče.

Štaviše, iskustvo imigranata i danas dodaje još jednu dimenziju australijskoj pripoveci, što je vidno i u izboru pripovedaka za ovaj temat. Pisci zastupljeni u ovom tematu dobitnici su prestižnih australijskih nagrada, kao i nagrada za najbolje mlade autore. Pripovetke obuhvaćene ovim tematom objavljene su u posljednjih deset godina.

Karmel Berd jedna je od vodećih stvaralaca kratke proze u Australiji. Osim pet zbirki pripovedaka (*The Essential Bird; Automatic Teller; The Common Rat; The Woodpecker Toy Fact; Births, Deaths and Marriages*), objavila je i devet romana, uredila pet antologija, piše knjige za decu, kao i eseje o kreativnom pisanju. U pripoveci „Koji je ovo svet?” (“What World is This?”) ona suprotstavlja svetlu i tamnu stranu sveta viktorijanske Engleske. U njevoj pripoveci sučeljavaju se osunčani svet viktorijanskog izobilja, bogatih slojeva odeće i nakita, i mračni svet tamnica i ubožišta, bede, bolesti i prljavštine. Za pretrpane zatvore i utočišta za siromašne Britanija je pronašla dosetljivo rešenje – otpremanje u udaljenu koloniju na drugom kraju sveta. Iluzija i stvarnost sukobljavaju se, međutim, u perspektivama i narativnim glasovima Džejn Vordsvort, koja budućnost mladih devojaka poslatih u koloniju zamišlja kao srećni završetak viktorijanskog romana, avanturu krunisanu brakom, i uboge Margaret Kofi, koja na brodu biva silovana, a po dolasku u Hobart izbačena na ulicu. Margaretino pitanje: „Koji je ovo svet?”, ironični je odjek Taidinog pitanja iz Šekspirovog *Perikla*. Za razliku od junakinje kanonskog teksta Imperije, za junakinju (post)kolonijalnog teksta dolazak na nepoznate obale nije metafora spasa niti nagoveštaj buduće sreće.

Majkl Vajlding je profesor emeritus Univerziteta u Sidneju. Osim pripovedaka, koje su mu donele međunarodno priznanje (tridesetak je prevedeno i na srpskohrvatski jezik, kao i roman *Zajednički život*), Vajlding je i romanopisac, autor vrednih kritičkih studija na temu australijske i britanske književnosti, urednik časopisa i priređivač antologija, a njegovi izdavački poduhvati (Wild & Woolley; Press On) pomogli su afirmaciju mnogih mladih pisaca. Pripovetka „Mater klas” (“Master Class”) bavi se svetom književnih stvaralaca i kroz duhovite dijaloge daje skicu lika pesnika, poslovično nepouzdanog, bez prebijene pare, ali punog planova i, naravno, uvek u vrtlogu ljubavnih avantura. Uz to, pripovetka daje i uvid u svet izdavaštva, koje, poput samih pesnika, opstaje isključivo zahvaljujući bogatim donatorima, najčešće prijateljima, iz unosnijih profesija.

Lori Klensi je proveo akademsku karijeru kao profesor Univerziteta LaTrobe, nešto kasnije i na RMIT, a izgradio je i ugled romanopisca, pisca pripovedaka (*The Wife Specialist; City to City; Loyalties*), kritičara, predavača kreativnog pisanja, a naročito promotera australijske proze dvadesetog veka. Pripovetka „Kultura i običaji Harbistana” (“The Culture and Customs of Harbhistan”) pisana je u sviftovskom maniru društvene satire. Poput Sviftovog dela, ova komična pripovetka o ozbiljnoj temi društveno-političke stvarnosti, opšte je primenjiva i predstavlja kritiku svakog društva izloženog diktaturi jednog čoveka – predsednika koji fabrikuje vlastitu biografiju, sprovodi besmislenu politiku, izvrće istinu zarad dobiti, kontroliše medije i od naroda očekuje da mu se klanja kao bogu. Knjiga koju je predsednik napisao čita se i poštuje kao Biblija, a zove se Obama, što, uz predsednikovo neprestano davanje zdravstvenih saveta (što je otvorena aluzija na Obaminu reformu zdravstva), nedvosmisleno pokazuje koje društvo Klensi ima na umu, te se pripovetka, opet poput Sviftovog dela, može čitati i kao kritika određenog društva u specifičnom istorijskom trenutku. Među poklonima koje je harbistanski predsednik dobio od stranih državnika nalazi

se i poklon australijskog premijera Džona Hauarda (čije je prezime u pripoveci neznatno izmenjeno), te pripovetka sadrži i kritiku australijskog podržavanja politike Sjedinjenih Država.

Inez Baranej, mađarskog porekla, rođena u Italiji, a odrasla u Australiji, autorka je devet knjiga, od kojih su šest romani i jedna zbirka kratkih proznih formi (dnevnicu s putovanja, pripovetke i novela, *The Saddest Pleasure*). Njene pripovetke objavljene su u brojnim časopisima. Pripovetka „Drugarica za izlaske“ („Party Girl“), poput priče „Debeljko“ („Fatso“), Etkara Kereta, kojom je i nadahnuta, ispituje granice ljubavi i prihvatanja. Keret putem muškog, a Inez Baranej putem ženskog lika, istupaju iz okvira realistične priče idući tragom straha da će se ona druga osoba promeniti kada neobavezni seks „zapreti“ da preraste u nešto više. Definicija ljubavi kao prihvatanja druge osobe sa svim njenim vrlinama i manama u ovoj priči poprima sasvim neočekivanu dimenziju i prepliće se sa doslovnim ispunjenjem želje da vaš muškarac može da vas razume kao najbolja drugarica (ili da ljubavnica ujedno bude i vaš najbolji drug). Najteži test polaže se u ponoć, kada se kočije pretvore u bundeve, a zgodni muškarac u mršavicu s dugačkim veštačkim noktima. Čarolija, međutim, tek počinje.

Venero Armano, autor sicilijanskog porekla, predavač je na Univerzitetu Kvinslend i autor knjiga za odrasle i decu, a dokazao se i kao scenarista. Najvažnija zbirka pripovedaka mu je *Jumping at the Moon*. Pripovetka „Usnuli neznanac“ („The Sleeping Stranger“) proglašena je najboljom u zbirci *One Book Many Brisbanes: Second Anthology of Brisbane Stories*. Vesti o odbeglim izbeglicama iz prevrnutog autobusa i saznanje da joj u šupi spava jedan od begunaca pokreću niz sećanja starice Gracijele, te je priča zapravo retrospektiva njenog života, od detinjstva i devojaštva na Siciliji tokom Drugog svetskog rata, preko doseljavanja u Australiju, zasnivanja farme, do gubitka većeg dela zemlje. Ova opasnost je, kako čitalac vrlo brzo uviđa, samo jedna (ispostaviće se i poslednja) u nizu teških i moralno nerazrešivih situacija u njenom životu, gde se redefinišu pojmovi dobra i zla, vrline i greha.

Nikol Berk dobitnica je nekoliko nagrada za žanr kratke priče. Predaje kreativno pisanje na Tehnološkom univerzitetu u Kvinslendu, piše pregledne i kritičke članke, a uređuje i časopis *Perilous Adventures*. U priči „Nevesta dubinâ“ („Bride of the Deep“) vrtača postaje komunikacioni portal između savremenog sveta i sveta legendi. Bračni par arheologa, Rebeka i Nejt, u vrtači usred pustinje, odraza njihove zamrle strasti i odsustva životvorne energije u njihovom odnosu, nailaze na vredno arheološko otkriće – kostur žene, sa kalcifikovanom bebom u utrobi, hiljadama godina pohranjen u izrezbarenom čamcu. Iz ledenih dubina vrtače izranja drevna, ali i svevremena priča o nasilju, mržnji, osveti, strasti i zavođljivoj prirodi smrti.

Interesovanje Džejn Meser obuhvata široko polje narativne proze, od romana preko pripovetke do esejistike. U nešto manjoj meri Džejn Meser piše poeziju i dokumentarnu prozu. Predaje kreativno pisanje na Odseku za anglistiku Univerziteta Mekvori. Pripovetka „Sirena sa Kakadua“ („The Mermaid of Cockatoo“), emitovana na nacionalnom radiju ABC, otkriva dvostruko lice Australije u vreme kada je bila osuđenička kolonija. S jedne strane, to je Arkadija, zemlja netaknute prirode i lepote, koja budi nadu i pruža priliku za novi i bolji početak. S druge, međutim, to je zemlja izgnanstva čiju su jedinstvenu prirodu mnogi posmatrali kroz rešetke. Pripovetka, takođe, govori o spoju nevinosti i iskustva u deci koja

žive na marginama društva, koja su izolovana na ostrvo samo zato što su siročad ili deca robijaša i čija se radna snaga bespoštedno iskorišćava. Teme zatočeništva i lirske lepote okeana objedinjene su u liku četrnaestogodišnje Marine, čije ime sadrži lepotu mora u kojem, veruje ona, žive sirene koje će joj pomoći da pobegne sa ostrva. Marinino prezime Sorou (Tuga), međutim, nagoveštava tragičan ishod.

Tina Landeros se u Australiju doselila sa Novog Zelanda. Sudeluje u programu kreativnog pisanja na Univerzitetu Grifit. Pripovetka „Odras vrline“ (“Virtue in This”) u likovima devojke koja sumnja da je momak vara i starice čiji je muž nedavno preminuo kontrastira idealistički i cinični pogled na ljubav, odnosno vezu između muškarca i žene. Da li je voleti samo po sebi vrlina ili će vas to navesti da svoj život poklonite drugome, a zauzvrat možda ne dobijete ništa? Ili ste možda sami krivi ako je ljubav neuzvrćena?